

فصلنامه مطالعات فقه اقتصادی، سال سوم، شماره سوم، پاییز ۱۴۰۰

مسئولیت مدنی فرار مالیاتی مدیران شرکتهای تجاری با فاکتور صوری از نگاه فقه و حقوق

علیرضا رضایی^۱، محمدباقر عامری نیا^{۲*}، مهران جعفری^۳

۱. دانشجوی دکتری حقوق خصوصی، واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران.

۲. استادیار، گروه حقوق، واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران.

۳. استادیار، گروه حقوق، واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: با اجرایی شدن قانون مالیات بر ارزش افزوده از نیمه دوم سال ۱۳۸۷ خرید و فروش فاکتور صوری به منظور فرار مالیاتی نیز توسط برخی از مدیران شرکتهای تجاری مورد استفاده واقع گردید، که این موضوع علاوه بر جرم بودن در قوانین مالیاتی، می تواند مصداق تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی نیز تلقی و از طریق مراجع قضایی قابل پیگیری بوده و چنانچه این اقدام منجر به ورود خسارت نیز گردد، خسارت وارده قابل مطالبه می باشد. آنچه در این مقاله محل بحث واقع شده، مسئولیت مدنی مدیران شرکتهای تجاری می باشد که به منظور فرار از پرداخت مالیات اقدام به خرید و فروش فاکتور صوری می نمایند.

مواد و روش ها: این پژوهش با استفاده از داده های گردآوری شده از منابع مختلف اعم از کتب و مقالات علمی، تخصصی و سایت های علمی معتبر و فیش برداری از آنها به صورت بنیادی نظری (تحلیلی و توصیفی) گردآوری شده است.

یافته ها: چنانچه مدیران شرکتهای تجاری به منظور فرار از پرداخت مالیات اقدام به خرید و یا فروش فاکتور صوری نمایند و این اقدام موجب ورود ضرر و زیان مادی، معنوی و اقتصادی به شرکت تجاری، حقوق بگیران، سهامداران و اشخاص ثالث گردد، این اقدام جرم تلقی گردیده و به موجب قواعد عام مسئولیت مدنی و همچنین قواعد فقهی، واردکنندگان ضرر و زیان در قبال آسیب دیدگان، مسئولیت مدنی داشته و ملزم به جبران خسارت وارده می باشند.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت داری رعایت شده است.

نتیجه گیری: برخی از مدیران شرکتهای تجاری برای فرار از پرداخت مالیات، اقدام به خرید و فروش فاکتور صوری می نمایند، این اقدام علاوه بر جرم بودن در قوانین مالیاتی که مجازات آن ممنوعیت شرکت از یک یا چند فعالیت شغلی و یا ممنوعیت از اصدار برخی از اسناد تجاری برای مدت شش ماه تا دو سال می باشد، می تواند مشمول عنوان تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی نیز گردد. با اقامه دعوی سازمان امور مالیاتی در مراجع قضایی و صدور حکم دادگاه، ضرر و زیان مادی، معنوی و اقتصادی که ممکن است وارد گردد شامل: پرداخت جرائم مالیاتی، لطمه به حیثیت، اعتبار و مخدوش شدن شهرت تجاری شرکت، اعلام نام شرکت به عنوان مؤدی فاقد اعتبار در سامانه مالیاتی و ممنوعیت شرکت از برخی فعالیت ها می باشد. لذا خسارت وارده از عاملین ورود ضرر و زیان قابل مطالبه می باشد، مسئولیت مدنی این قبیل مدیران از زاویه قواعد عام مسئولیت مدنی و همچنین قواعد فقهی مانند قاعده تسبیب، اتلاف و لاضرر قابل توجیه می باشد.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

صفحات: ۹۳-۱۱۵

سابقه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۲۸

تاریخ اصلاح: ۱۴۰۰/۰۳/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۰۷

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۰۷/۰۴

واژگان کلیدی:

مسئولیت مدنی مدیران، جرم فرار مالیاتی، فاکتور صوری، تصرف در اموال دولتی، جبران خسارت

نویسنده مسوول:

محمدباقر عامری نیا

آدرس پستی:

ایران، یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یاسوج، گروه حقوق.

تلفن:

۰۹۱۷۱۱۳۲۰۰۷

کد ارکید:

0000-0002-1896-4292

پست الکترونیک:

mohamadamerinia@gmail.com

۱. مقدمه

فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری و ثبت آن در دفاتر قانونی شرکت، از منظر قوانین مالیاتی جرم محسوب می‌شود و چنانچه مرتکب شخص حقوقی باشد برای مدت شش ماه تا دو سال به یکی از مجازات‌های، ممنوعیت از یک یا چند فعالیت شغلی و یا ممنوعیت از اصدار برخی از اسناد تجاری محکوم می‌گردد (ماده ۲۷۵ قانون مالیات‌های مستقیم). این عمل از منظر قانون مجازات اسلامی نیز می‌تواند مصداق عنوان تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی محسوب گردد (ماده ۵۹۸ قانون مجازات اسلامی). در قانون مالیات بر ارزش افزوده برخی از اشخاص حقیقی و کلیه اشخاص حقوقی فعال اعم از دولتی یا غیردولتی مشمول این قانون می‌باشند، مگر اینکه به فعالیت‌های معاف اشتغال داشته باشند.

مجازات تعیین شده در قوانین مالیاتی می‌تواند مشمول عنوان دیگری در قانون مجازات اسلامی نیز گردد؟ مسئولیت مدنی ناشی از فرار مالیاتی مدیران شرکت‌های تجاری از طریق خرید و فروش فاکتور صوری چگونه است؟ چه اشخاصی آسیب می‌بینند و چه ضررهایی ممکن است وارد گردد؟ خسارت معنوی وارده به زیان‌دیدگان از جهت مخدوش شدن شهرت و حیثیت تجاری آنها چگونه قابل ارزیابی و جبران می‌باشد؟ ضمناً روش تحقیق در این پژوهش به صورت بنیادی نظری (تحلیلی و توصیفی) می‌باشد، لذا سعی شده است که با استفاده از داده‌های گردآوری شده از منابع مختلف اعم از سایت‌های علمی معتبر، کتب و مقالات علمی، تخصصی و فیش‌برداری از آنها و تجزیه و تحلیل مطالب گردآوری شده به موضوع پژوهش پرداخته و به نتیجه مدنظر برسیم.

۲. ملاحظات اخلاقی

در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

۳. مواد و روش‌ها

این پژوهش با استفاده از داده‌های گردآوری شده از منابع مختلف اعم از کتب و مقالات علمی، تخصصی و سایت‌های علمی معتبر و فیش‌برداری از آنها به صورت بنیادی نظری (تحلیلی و توصیفی) گردآوری شده است.

در این مقاله ضمن بیان مسئولیت مدنی ناشی از فرار مالیاتی مدیران شرکت‌های تجاری از طریق خرید و فروش فاکتور صوری به ماهیت حقوقی و ضمانت اجرای آن نیز خواهیم پرداخت و در مبحث مسئولیت مدنی به ذکر انواع خسارت مادی، معنوی و اقتصادی، مبانی نظری، منابع مسئولیت مدنی، اشخاص آسیب‌دیده، اشخاص مسئول، نحوه جبران خسارت و رویه‌های جاری در خصوص فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری خواهیم پرداخت و در قسمت پایانی نیز نتیجه‌گیری و پیشنهادات ارائه خواهد شد و به این پرسش‌ها پاسخ داده خواهد شد که: آیا فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری به غیر از

۴. یافته‌ها

چنانچه مدیران شرکت‌های تجاری به منظور فرار از پرداخت مالیات اقدام به خرید و یا فروش فاکتور صوری نمایند و این اقدام موجب ورود ضرر و زیان مادی، معنوی و اقتصادی به شرکت تجاری، حقوق بگیران، سهامداران و اشخاص ثالث گردد، این اقدام جرم تلقی گردیده و به موجب قواعد عام مسئولیت مدنی و همچنین قواعد فقهی، واردکنندگان ضرر و زیان در قبال آسیب‌دیدگان، مسئولیت مدنی داشته و ملزم به جبران خسارت وارده می‌باشند.

۵. بحث**۵-۱. نقش فاکتور (صورت وضعیت) در قوانین****مالیاتی و روش‌های تهیه فاکتور صوری**

در قانون مالیات بر ارزش افزوده مؤدیان مکلفند در قبال عرضه کالا یا ارائه خدمات، صورت‌حساب صادر و مالیات متعلقه را درج و از خریداران وصول نمایند و عرضه کالا بدون رعایت این مقررات علاوه بر جرائم متعلقه، کالای قاچاق محسوب و مشمول مقررات مربوطه می‌گردد (ماده ۱۹ قانون مالیات بر ارزش افزوده). بنابراین مدیران شرکت‌های تجاری مکلفند در هر صورت وضعیت و یا فاکتور فروش صادره خود ۹٪ از کل مبلغ فاکتور را نیز به عنوان مالیات بر ارزش افزوده از خریدار اخذ و در حساب‌های خود نگهداری نموده و در پایان هر فصل مالیات و عوارض اخذ شده را پس از کسر مالیات و عوارضی که بابت خرید خود پرداخت نموده‌اند و قابل کسر می‌باشد، چنانچه بدهکار گردند به حساب سازمان امور مالیاتی واریز نمایند

(ماده ۲۰ و ۲۱ قانون مالیات بر ارزش افزوده). در این مدت سه ماه وجوه متعلق به دولت و شهرداری (مالیات و عوارض اخذ شده از مشتریان بر اساس صورت وضعیت و فاکتور فروش صادره) در حساب‌های شرکت بوده که عدم واریز آن در موعد مقرر به حساب سازمان مذکور، جرم محسوب می‌گردد (بند ۴ ماده ۲۷۴ قانون مالیات‌های مستقیم).

در خصوص تهیه فاکتور صوری نیز باید گفت که خریداران فاکتور صوری از دو طریق اقدام به تهیه فاکتور می‌نمایند:

۱- جعل فاکتور، ۲- خرید فاکتور از شرکت‌هایی که مؤدی نظام مالیات بر ارزش افزوده بوده و اقدام به فروش فاکتور صوری نموده و به اصطلاح کد فروشی می‌نمایند، که در هر دو حالت این عمل جرم تلقی می‌گردد، زیرا به موجب مقررات قانونی هرکس فاکتور و مهر شرکت غیردولتی یا یکی از وزارتخانه‌ها را جعل کند یا با علم به جعل استعمال نماید علاوه بر جبران خسارت وارده به حبس از سه ماه تا دو سال محکوم خواهد شد (مواد ۵۲۹ و ۵۳۰ قانون مجازات اسلامی) و همچنین تنظیم دفاتر، اسناد و مدارک خلاف واقع و استناد به آن نیز در قوانین مالیاتی جرم محسوب و مرتکب به مجازات درجه شش محکوم می‌گردد (بند ۱ ماده ۲۷۴ قانون مالیات‌های مستقیم). و چنانچه مرتکب هر یک از جرائم مالیاتی شخص حقوقی باشد برای مدت شش ماه تا دو سال به یکی از جرائم ممنوعیت از یک یا چند فعالیت شغلی و یا

ممنوعیت از اصدار برخی از اسناد تجاری محکوم می‌گردد (ماده ۲۷۵ قانون مالیات‌های مستقیم).

۵-۲. فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری

با اجرایی شدن قانون مالیات بر ارزش افزوده از نیمه دوم سال ۱۳۸۷ که یک نوع مالیات غیرمستقیم می‌باشد که بر مصرف کالاها و خدمات وضع و از مصرف‌کننده نهایی اخذ می‌گردد (ماده ۵۳ قانون مالیات بر ارزش افزوده) اگر مؤدی مالیاتی مصرف‌کننده نهایی نباشد، مالیات و عوارض پرداخت‌شده در فاکتور خرید به عنوان اعتبار مالیاتی در نظر گرفته می‌شود، به این معنی که مؤدی مالیاتی وجه این پرداختی را یا می‌تواند از سازمان امور مالیاتی استرداد نموده و یا اینکه از وجوهی که به عنوان مالیات و عوارض از مشتریان خود اخذ کرده کسر و مابقی را به حساب سازمان مذکور واریز نماید (ماده ۱۷ قانون مالیات بر ارزش افزوده). فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری توسط برخی از مودیان این نظام مالیاتی به شرح زیر می‌باشد:

خرید فاکتور صوری: فرض کنیم فروش مشمول مالیات بر ارزش افزوده یک شرکت تجاری در سال ۱۴۰۰ مبلغ ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال باشد، مدیران این شرکت بایستی ۹٪ از این مبلغ را (۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال) از مشتریان دریافت و به حساب سازمان امور مالیاتی به عنوان مالیات بر ارزش افزوده واریز نمایند، حال اگر این شرکت در سال مذکور خریدی داشته که مالیات بر ارزش

افزوده را به فروشنده پرداخت نموده باشد، مبلغ پرداختی را می‌تواند از این مبلغ ۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال کسر و مانده آن اگر بدهکار گردید به حساب سازمان مذکور واریز نماید و اگر بستانکار شد نیز می‌تواند درخواست نماید سازمان مذکور وجه بستانکاری را به حساب شرکت واریز نماید. حال اگر شرکت فوق بابت خرید مواد اولیه مبلغ ۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال، بابت آب، برق، مخابرات، گاز و سایر خریدهای مشمول مالیات بر ارزش افزوده نیز مبلغ ۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال به عنوان مالیات و عوارض پرداخت کرده باشد، در مجموع شرکت بابت خریدهای خود می‌تواند مبلغ ۲,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال از ۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریالی که بابت فروش از مشتریان به عنوان مالیات بر ارزش افزوده اخذ نموده، کسر و مابه‌التفاوت آن یعنی ۶,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ (۲,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰ - ۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال) را بایستی به حساب سازمان امور مالیاتی واریز نماید. بنابراین مدیران شرکت مبلغ ۲,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال از مالیات و عوارض دریافتی از مشتریان را به این دلیل، که بابت خرید پرداخت نموده‌اند به حساب سازمان مذکور واریز نموده‌اند، اگر برخی از این خریدها واقعی نبوده و عنوان فاکتور صوری داشته باشد، در اینجا مدیران شرکت مرتکب جرم مالیاتی شده و به مجازات تعیین شده محکوم خواهند شد (مواد ۲۷۴ و ۲۷۵ قانون مالیات‌های مستقیم).

فروش فاکتور صوری: برخی از مدیران شرکت‌های تجاری برای کسب منافع نامشروع خود و یا شرکت اقدام به فروش فاکتور صوری می‌نمایند،

همچنین محکومیت به پرداخت جریمه مالیاتی و جبران خسارت وارده به دولت می‌باشد (مواد ۲۷۵ و ۲۷۷ قانون مالیات‌های مستقیم). چنانچه بر اثر این اقدام ضرر و زیان مادی، معنوی و اقتصادی به شرکت تجاری و یا دیگران وارد گردد، عاملین ورود ضرر و زیان مسئولیت مدنی داشته و بایستی جبران خسارت نمایند.

۵-۳-۲. تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال

دولتی از منظر قانون مجازات اسلامی:

فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری می‌تواند مصداق عنوان تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی موضوع قانون مجازات اسلامی باشد، تصرف به معنی به دست آوردن و مالک شدن آمده است (معین، ۱۳۷۱، ۱۰۹۱) تصرف غیرقانونی مترادف با تصرف عدوانی و اعم از غصب است. لکن در حقوق کیفری دو معنی دارد: در یک معنی اعم از اختلاس و سایر تصرفات غیرقانونی و عبارت از تصرف اموال دولتی بدون مجوز قانونی امنای دولت است و در معنای خاص، تصرف اموال منقول دولت توسط کسی که امین در حفاظت آنهاست (جعفری لنگرودی، ۱۳۷۲، ۷۳). تصرف غیرقانونی در اموال و وجوه دولتی یکی از جرائم علیه آسایش عمومی و در ردیف اختلاس، جعل و تزویر، قلب سکه و امثال آنها از جرائم عمومی است که تعقیب مرتکبان آن به شکایت شاکی خصوصی نیاز ندارد و مدعی‌العموم به هر طریقی که آگاه شود، مکلف به تعقیب متهمان در هر پست و مقامی است (حبیب‌زاده، ۱۳۸۷، ۲). رکن قانونی جرم تصرف

با این توضیح که مدیران با ثبت یک شرکت و بدون انجام فعالیت تجاری مبادرت به فروش فاکتور صوری (کد فروشی) می‌نمایند و خریدار نیز با استفاده از آن فاکتور و ثبت در دفاتر قانونی شرکت مقدمات فرار مالیاتی را فراهم می‌نمایند زیرا یکی از راه‌های فرار مالیاتی، خرید فاکتور صوری می‌باشد. بنابراین ماهیت حقوقی فروش فاکتور صوری، مصداق شریک در جرم و معاون جرم محسوب و به مجازات مقرر محکوم خواهد شد (مواد ۱۲۵ و ۱۲۶ و ۱۲۷ قانون مجازات اسلامی).

۵-۳. ماهیت حقوقی فرار مالیاتی از طریق

خرید و فروش فاکتور صوری

۵-۳-۱. جرم بودن از منظر قوانین مالیاتی:

فرار مالیاتی با تنظیم دفاتر، اسناد و مدارک خلاف واقع و استناد به آن توسط مدیران و مصداق آن خرید و فروش فاکتور صوری و ثبت آن در دفاتر قانونی شرکت می‌باشد. عدم انجام تکالیف قانونی مربوط به قانون مالیات بر ارزش افزوده در رابطه با وصول مالیات و ایصال آن به سازمان امور مالیاتی در مواعد قانونی تعیین شده، که مصداق آن عدم پرداخت مالیات و عوارضی است که از مشتریان اخذ نموده و با استفاده از فاکتور صوری به حساب سازمان مذکور واریز نمی‌گردد، جرم مالیاتی محسوب می‌شود (بند ۱ و ۴ ماده ۲۷۴ و ماده ۲۷۷ قانون مالیات‌های مستقیم) و مجازات آن چنانچه مرتکب شخص حقوقی باشد، ممنوعیت از یک یا چند فعالیت شغلی و یا ممنوعیت از اصدار برخی از اسناد تجاری برای مدت شش ماه تا دو سال و

غیرقانونی در اموال و وجوه دولتی، ماده ۵۹۸ قانون مجازات اسلامی می‌باشد.

۵-۳-۳. مصداق عنوان تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی:

- **تضییع اموال و وجوه دولتی (مالیات و عوارض اخذ شده) در اثر اهمال یا تفریط:**

اهمال در لغت به معنی فرو گذاشتن، درباره کاری یا چیزی سستی و تنبلی کردن و سهل‌انگاری کردن آمده و تفریط به معنی کوتاهی کردن در کاری، ضایع کردن و تلف کردن (عمید، ۱۳۶۱، ۲۱۱ و ۴۰۱) و در اصطلاح ترک عملی می‌باشد که به موجب قرارداد یا قانون یا متعارف، اجرای آن برای حفظ مال غیرلازم است (جعفری لنگرودی، ۱۳۷۲، ۱۷۰؛ ماده ۹۵۲ قانون مدنی). قصور و کوتاهی در حفظ و حراست از اموال توسط مستخدمان و کارکنان دولت غیرقابل اغماض است از این رو قانون‌گذار این رفتار را که بیشتر جنبه سلبی و ترک فعل دارد چنانچه به تضییع اموال دولت منجر شود به مثابه تصرف غیرقانونی تلقی می‌کند و برای اینکه جرمی غیرعمدی است مجازات جرم تصرف غیرقانونی در اموال دولتی برای آن در نظر گرفته است (حبیب‌زاده، ۱۳۸۷، ۸).

ریوده شدن مال دولت و وارد شدن عیب و نقص به آن مال به شرط اینکه قابل انتساب به ترک فعل باشد و فعلی را که ترک کرده از تکالیف و وظایف او در ارتباط با آن مال باشد را نیز می‌توان تضییع اموال دولتی محسوب نمود، به عنوان مثال اگر

وجوه یا اسناد متعلق به دولت را در محل مناسبی نگهداری ننماید و در نتیجه آن اموال دولت به سرقت برود قابل تعقیب می‌باشد، لازم به ذکر است که رابطه سببیت بین اهمال و تفریط و تضییع اموال دولت بایستی احراز گردد به گونه‌ای که عنوان تضییع اموال و وجوه دولت را نتیجه مستقیم اهمال و تفریط دانست (حبیب‌زاده، ۱۳۸۷، ۹).

اگر مؤدیان مالیاتی در نگهداری وجوه مالیات و عوارض دریافتی از خریداران (اموال دولتی) که نزد آنهاست اهمال و تفریط نمایند، به عنوان مثال: وجوه دریافتی بابت مالیات بر ارزش افزوده که در حساب بانکی خود نگهداری نموده، در اثر بی‌احتیاطی در نگهداری رمز کارت بانکی، وجوه حساب بانکی به سرقت رفته باشد و همچنین اگر وجوه دریافتی از مشتریان بابت مالیات بر ارزش افزوده را به جای نگهداری در حساب بانکی، در مغازه نگهداری نموده و سارق در فرصت مناسب تمام و یا قسمتی از وجوه نقدی را به سرقت برده باشد، این قصور و کوتاهی در حفظ و حراست از اموال دولتی توسط مؤدیان مالیاتی غیرقابل اغماض است و قانون‌گذار این رفتار را که بیشتر جنبه ترک فعل دارد چنانچه به تضییع اموال دولتی منجر شود به منزله تصرف غیرقانونی تلقی می‌نماید و به لحاظ اینکه جرم غیرعمدی می‌باشد مجازات جرم تصرف غیرقانونی در اموال دولتی برای آن در نظر گرفته است (ماده ۵۹۸ قانون مجازات اسلامی). همانطور که اگر در اثر عدم بررسی لازم توسط انباردار اداره قند و شکر در مورد امکان نفوذ آب باران در انبار، آب به داخل انبار نفوذ کند و تمام یا قسمتی از

می‌رود و به عنوان متصرف غیرقانونی تحت تعقیب قرار می‌گیرد (حبیب‌زاده، ۱۳۸۷، ۵).
 مؤدیان نظام مالیات بر ارزش افزوده بایستی مطابق فاکتور صادره مالیات و عوارض را از خریداران اخذ نموده و در موعد تعیین شده به حساب سازمان امور مالیاتی واریز نمایند، لذا چنانچه با استفاده از فاکتور صوری مالیات و عوارض وصول شده به حساب سازمان مذکور واریز نگردد و مؤدیان مالیاتی وجوه مذکور را به تملک خود در آورند، این اقدام می‌تواند مصداق عنوان تصرف غیرقانونی در اموال و وجوه دولتی باشد. اگر مؤدیان مالیاتی وجوه اخذ شده به عنوان مالیات بر ارزش افزوده را بدون مجوز مورد استفاده قرار دهند، به عنوان مثال وجوه دریافتی بابت مالیات بر ارزش افزوده را در شرکت دیگری سرمایه‌گذاری کنند و شرکت فوق به دلایلی ورشکسته اعلام گردد و وجوه مذکور را نتوانند در موعد مقرر به حساب سازمان مذکور واریز نمایند، مرتکب جرم موضوع ماده ۵۹۸ قانون مجازات اسلامی شده و به عنوان استفاده غیرمجاز از اموال دولتی تحت تعقیب قرار خواهند گرفت و یا اگر مدیر عامل شرکت تجاری وجوه اخذ شده با عنوان مالیات بر ارزش افزوده را که باید به حساب سازمان مذکور واریز نمایند در تجارت بکار گیرد، این عمل جرم تصرف غیرقانونی در اموال و وجوه دولتی به شمار می‌رود.

کالای موجود از حیز انتفاع خارج شود انباردار مرتکب اهمال و تفریط منجر به تضییع وجوه دولتی و عمومی شده است و به عنوان متصرف غیرقانونی تحت تعقیب قرار می‌گیرد (حبیب‌زاده، ۱۳۸۷، ۹).
 همچنین اگر به جای وصول نقدی مالیات بر ارزش افزوده از مشتریان، مبادرت به اخذ چک نماید و چک مزبور وصول نگردد نیز به منزله تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی تلقی می‌گردد.
 - استفاده کردن غیرمجاز از وجوه و اموال دولتی (مالیات و عوارض اخذ شده): استفاده در لغت به معنای سودجویی، بهره‌برداری، تحصیل و کسب دانش است (طیبیان، ۱۳۷۵، ۶۰۴) و در اصطلاح حقوقی، معادل تصرف انتفاعی، یعنی تصرف و بهره‌برداری و سودمند شدن از چیزی با بقای آن، بدون اینکه اجازه و اختیاری در این باره داده شده باشد، مانند استفاده مستاجر از عین مستاجر (حبیب‌زاده، ۱۳۸۷، ۵). بنابراین اگر یکی از کارکنان دولت و مأموران به خدمات عمومی، اموال یا وجوه و یا وسایل تحصیل مال متعلق به یکی از دستگاه‌های اجرایی مذکور در ماده ۵۹۸ قانون مجازات اسلامی را که حسب وظیفه در اختیار دارد، بدون مجوز مورد استفاده قرار دهد و یا در غیر مورد نظر قانون‌گذار به کار ببرد ولو هیچکس بهره‌ور نشود، مرتکب این جرم شده است؛ به عنوان مثال اگر صندوق‌دار بانک بدون دستور مقام ذی‌صلاح مقداری از وجوه صندوق را به عنوان مساعده در وجه یکی از کارکنان بپردازد تا در آخر ماه از حقوق وی کسر کند عملش جرم به شمار

۴-۵. ضمانت اجرای ناشی از فرار مالیاتی از**طریق خرید و فروش فاکتور صوری**

در قوانین مالیاتی راجع به فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری مجازاتی به صراحت تعیین نگردیده لیکن با استناد به تبصره ۲ ماده ۲۷۴ و مواد ۲۷۵ و ۲۷۷ قانون مالیات‌های مستقیم، اگر مرتکب جرم مالیاتی شخص حقوقی باشد برای مدت شش ماه تا دو سال به یکی از مجازات‌های، ممنوعیت از یک یا چند فعالیت شغلی و یا ممنوعیت از اصدار برخی از اسناد تجاری محکوم می‌گردد که در ادامه به توضیح آن خواهیم پرداخت:

الف- مجازات:

اگر مدیران شرکت تجاری برای فرار از پرداخت مالیات اقدام به خرید و فروش فاکتور صوری نمایند، اقدام آنها علاوه بر مجازات تعیین شده در قوانین مالیاتی، می‌تواند مشمول عنوان تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی مقرر در ماده ۵۹۸ قانون مجازات اسلامی گردد، مجازات اصلی این جرم برای مرتکب، چنانچه از این اقدام نفعی عاید شخص مرتکب نشده باشد ۷۴ ضربه شلاق و چنانچه از این اقدام نفعی عاید مرتکب شده باشد علاوه بر ۷۴ ضربه شلاق جزای نقدی معادل مبلغ انتفاعی می‌باشد، ضمناً در بند ۲ ماده ۱۱ لایحه اصلاحی قانون تجارت نیز اشاره گردیده که مرتکب جرم از مدیریت شرکت سهامی محروم می‌باشد و همچنین در خصوص این جرم مفاد ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی شامل جرم تصرف غیرقانونی در اموال و وجوه دولتی نیز می‌گردد (حبیب‌زاده،

۱۳۸۷، ۱۷) از ابتدای سال ۱۳۹۵ (اجرای اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۴) پرونده‌های زیادی توسط دادستانی انتظامی مالیاتی به مراجع قضایی به دلیل ارتکاب جرم خرید و فروش فاکتور صوری ارسال گردیده است (تبصره ۲ ماده ۲۷۴ قانون مالیات‌های مستقیم).

ب- مسئولیت مدنی: که در ادامه به توضیح آن خواهیم پرداخت.

۵-۵. مسئولیت مدنی ناشی از فرار مالیاتی از**طریق خرید و فروش فاکتور صوری**

در جامعه مسئولیت به معنی اینکه شخص باید پاسخگوی برخی از اعمال خویش باشد به این معنی که مسئول به کسی می‌گویند که خطا کار است و باید مکافات گناهی را که مرتکب شده است ببیند (کاتوزیان، ۱۳۸۹، ۴۸). برخی از مؤدیان مالیاتی برای فرار از پرداخت مالیات و عوارض اخذ شده از خریداران و تملیک آن به خود، اقدام به خرید و فروش فاکتور صوری نموده و ضمن ثبت آن در دفاتر قانونی، هم باعث افزایش بهای تمام شده کالا و به تبع آن کاهش مالیات ابرازی شده و هم موجب تصرف غیرقانونی در اموال و وجوه دولتی (مالیات و عوارض ارزش افزوده اخذ شده از خریداران در فاکتور فروش) می‌گردند.

۵-۵-۱. انواع خسارت وارده ناشی از فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری

۵-۵-۱-۱. خسارت مادی

یکی از ارکان ایجاد مسئولیت مدنی وجود ضرر می‌باشد، ضرر مادی شامل از بین رفتن مال موجود (خسارت مثبت) و تفویض منافع (خسارت منفی) می‌باشد برای اینکه مسئولیت مدنی ایجاد گردد باید به کسی زیانی وارد شود و اگر زیانی در کار نباشد مسئولیتی نیز به بار نمی‌آید. هر جا که نقصی در اموال ایجاد شود یا منفعت مسلمی از دست برود یا به سلامت و حیثیت و عواطف شخص لطمه‌ای وارد آید می‌گویند ضرری به بار آمده است (کاتوزیان، ۱۳۸۹، ۲۴۲). بنابراین در خصوص ضرر مادی بایستی گفت که حقوق ضررهای نامتعارف و غیرمشروع را از ارکان مسئولیت می‌شمارد و گرنه خسارتی که عرف از آن بی‌اعتنا می‌گذرد یا قانون مباح می‌شمرد یا رابطه مستقیم با تقصیر مرتکب ندارد برای عامل آن ایجاد دین نمی‌کند به همین جهت است که در آغاز ماده یک قانون مسئولیت مدنی آمده است: هر کس بدون مجوز قانونی... موجب ضرر مادی یا معنوی دیگری شود مسؤول جبران خسارت ناشی از عمل خود می‌باشد (کاتوزیان، ۱۳۸۹، ۲۴۶).

چنانچه مدیران شرکت تجاری به منظور فرار مالیاتی اقدام به خرید و فروش فاکتور صوری نمایند، خسارات مادی که ممکن است وارد گردد به شرح ذیل می‌باشد:

الف- با خرید و فروش فاکتور صوری توسط مدیران شرکت تجاری و اقامه دعوی در مراجع

قضایی (تبصره ۲ ماده ۲۷۴ قانون مالیات‌های مستقیم) و محکومیت شرکت تجاری برای مدت شش ماه تا دو سال به ممنوعیت از یک یا چند فعالیت شغلی و یا ممنوعیت از اصدار برخی از اسناد تجاری (ماده ۲۷۵ قانون مالیات‌های مستقیم) ادامه کار شرکت تجاری در برخی از فعالیت‌ها و همچنین صدور برخی از اسناد تجاری در مدت تعیین شده در حکم دادگاه تخلف محسوب می‌گردد که با این وضعیت پیش آمده فعالیت شرکت تجاری کاهش پیدا کرده و در برخی موارد ممکن است در فعالیت آتی شرکت نیز تأثیرگذار باشد.

ب- خسارت دیگری که ممکن است بر اثر خرید و فروش فاکتور صوری وارد گردد، ضرر و زیانی است که به دولت وارد شده و با حکم مراجع قضایی از شرکت مطالبه می‌گردد (ماده ۲۷۷ قانون مالیات‌های مستقیم).

۵-۵-۱-۲. خسارت معنوی

ضرر و زیان معنوی لطمه‌ای است که به یک حق غیرمالی وارد می‌شود که این نوع ضرر و زیان در مواد ۱، ۲ و ۸ قانون مسئولیت مدنی و ماده ۱۴ آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۳ به کار برده شده است و آن خسارتی است که چهره مالی و اقتصادی ندارد و به حقوق مالی و دارایی شخص صدمه نمی‌زند ولی به سبب رنج اخلاقی و لطمه به حقوق غیرمالی او است، مانند نقص بدنی، لطمه به شرافت و شهرت شخصی و خانوادگی، سلب آزادی، تجاوز به اقامتگاه، فاش ساختن اسرار خصوصی، رنج ناشی از مرگ خویشان (کاتوزیان، ۱۳۸۹، ۲۳۴).

ضرر و زیان معنوی که به واسطه خرید و فروش فاکتور صوری و ثبت آن در دفاتر قانونی ممکن است وارد گردد:

الف- فرار مالیاتی با خرید و فروش فاکتور صوری توسط مدیران شرکت تجاری و اقامه دعوی از طریق دادستانی انتظامی مالیاتی در مراجع قضایی (تبصره ۲ ماده ۲۷۴ قانون مالیات‌های مستقیم) و صدور حکم دادگاه، شرکت تجاری از یک یا چند فعالیت شغلی و یا از صدور برخی از اسناد تجاری ممنوع می‌گردد، خسارت معنوی وارده از جهت مخدوش شدن اعتبار و شهرت و حیثیت تجاری شرکت با تشکیل پرونده قضایی می‌باشد.

ب- زمانی که مدیران شرکت تجاری به منظور فرار مالیاتی اقدام به خرید و فروش فاکتور صوری می‌نمایند و با شناسایی این قبیل مؤدیان مالیاتی توسط سازمان امور مالیاتی، نام این شرکت‌های تجاری به عنوان مؤدیان فاقد اعتبار مالیاتی در سامانه مالیاتی به اطلاع عموم مردم رسانده می‌شود تا مؤدیان مالیاتی از مراوده مالی با این شرکت‌ها خودداری نمایند، که این موضوع باعث مخدوش شدن اعتبار و شهرت و حیثیت تجاری شرکت می‌گردد و این مصداق خسارت معنوی وارده به شرکت می‌باشد.

تشکیل پرونده در مراجع قضایی و حضور مدیران شرکت در جلسات دادگاه به واسطه انجام جرم، می‌تواند به اعتبار و شهرت تجاری شرکت لطمه وارد نماید و بر اثر این آسیب که وارد می‌گردد، شرکت ممکن است فرصت‌های انعقاد قرارداد کاری را از دست داده و دچار ضرر و زیان گردد. ضرر

ناشی از تضییع حق یا از بین رفتن موقعیت‌ها (ممنوعیت از یک یا چند فعالیت شغلی و یا ممنوعیت از اصدار برخی از اسناد تجاری) از مدیران متخلف قابل مطالبه می‌باشد چرا که حتی قانونی از بین رفته است (ماده ۱ و ۸ قانون مسئولیت مدنی) اگر از بین رفتن موقعیت، حتی قانونی را از بین نبرد ضرر ناشی از آن بطور مستقیم مسئولیت‌آور نیست اما دادگاه می‌تواند از بین رفتن موقعیت را در حکم تلف مال به شمار آورد و یا آن را نوعی خسارت معنوی بشناسد به شرط اینکه موقعیت از بین رفته مشروع باشد.

ضررهای ناشی از نقض حقوق مربوط به شخصیت تنها جنبه معنوی ندارد بلکه ممکن است آثار مالی هم در بر داشته باشد از جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: کسر اعتبار اشخاص (حقیقی یا حقوقی) که بستگی به برخی از جنبه‌های حقوق مربوط به شخصیت فرد است؛ ارزش بازاری هویت شخصی مانند ویژگی خاص یا شباهت که در آگهی از آن استفاده می‌شود؛ نام افراد که در عین حال به عنوان نام تجاری از آن استفاده می‌شود (نیتلینگ، ۲۰۰۶، ۵۴۳-۵۴۲). در صورت ورود خسارت معنوی به شخص در برخی موارد مانند نقض حقوق مربوط به شخصیت، بدون نیاز به اثبات تقصیر و حتی ضرر، مسئولیت مدنی در پی دارد، ممکن است بر اثر تحولات اجتماعی مصادیقی جدید از حقوق مربوط به شخصیت که در قوانین به آنها تصریح نشده است، بوسیله رویه قضایی به رسمیت شناخته شود و در قلمرو شمول حق کلی بر شخصیت قرار گیرد و بدین سان نظام حقوقی در این زمینه هیچگاه با

خلاً روبرو نخواهد شد (نیتلینگ، ۲۰۰۶، ۵۳۳-۵۳۲).

جبران ضرر اقتصادی ضرورت دارد (بادینی، ۱۳۹۰، ۷۶).

۵-۱-۳ خسارت (ضرر) اقتصادی

در حقوق موضوعه ایران در خصوص ضررهای اقتصادی نص خاصی وجود ندارد، طرح این مساله در حقوق ما تازگی دارد و از این جهت در پذیرش آن تردید شده است. در شمارش علل این عدم پذیرش به دلایلی چون مسلم نبودن ضرر و عدم وجود رابطه سببیت اشاره شده است (جعفری مجد، ۱۳۹۱، ۱۱۹). بیشتر حقوقدانان ایرانی ممنوعیت جبران ضرر اقتصادی را که عمدتاً در زمینه مباحث مربوط به عدم النفع مطرح شده است مورد انتقاد قرار داده و سعی کرده‌اند تا به هر نحو ممکن در جهت قابلیت جبران اینگونه ضررها استدلال کنند. در حالی که با توجه به مطالعه صورت گرفته به نظر می‌رسد این نکته را که در حقوق اسلام و ایران اصل بر قابل جبران نبودن ضرر اقتصادی است باید جزو نقاط قوت نظام حقوقی دانست نه کاستی و ضعف آن. وانگهی بر خلاف آنچه معمولاً گمان می‌شود بحث بر سر مسلم بودن یا احتمالی بودن عدم النفع نیست، زیرا عدم النفع احتمالی را به دلیل محقق نشدن یکی از ارکان مسئولیت مدنی (مسلم بودن ضرر) نمی‌توان مطالبه کرد؛ اما قابل جبران نبودن عدم النفع مسلم دلیل مصلحت‌گرایانه دارد و آن ملاحظات اقتصادی و عملی و جلوگیری از گشودن بی حد و حصر دروازه مسئولیت مدنی است. با این همه در مواردی

با فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری توسط شرکت‌های تجاری و صدور حکم دادگاه، شرکت برای مدت شش ماه تا دو سال به ممنوعیت از یک یا چند فعالیت شغلی و یا ممنوعیت از اصدار برخی از اسناد تجاری محکوم می‌گردد (ماده ۲۷۵ قانون مالیات‌های مستقیم) که این موضوع همان مصداق تفویض منافع (خسارت منفی یا ضرر اقتصادی) می‌باشد، زیرا ضرر اقتصادی خسارت وارد شده به دارایی زیان‌دیده می‌باشد که منشأ مادی (بدن یا مال) نداشته باشد (بادینی، ۱۳۹۰، ۷۸). تفویض منافع عبارت است از ممانعت از وجود پیدا کردن منفعتی که مقتضای آن حاصل شده است و بی‌نصیب شدن از نفعی که مطابق اوضاع و احوال امید وصول به آن نفع، معقول باشد. تفویض منفعت محروم شدن از منافع مورد انتظار و یا به عبارتی جلوگیری از افزایش ارقام مثبت دارایی است (جعفری لنگرودی، ۱۳۷۲، ۳۰۸-۳۰۹). برای مثال چنانچه کاسبی بطور غیرقانونی بازداشت شود یا مانع از آن شوند که در محل کسب و کار خویش حاضر شود چون حق آزادی او سلب شده است خساراتی که به خاطر محروم شدن از کسب درآمد در مدت بازداشت به وی وارد می‌شود قابل مطالبه است (بادینی، ۱۳۹۰، ۷۵).

برخی این نوع خسارت وارده را ضرر اقتصادی بازتابی نامیده‌اند و آن هنگامی است که در نتیجه تقصیر خواننده به دیگری خسارت بدنی یا مالی وارد می‌شود اما علاوه بر زیان‌دیده اصلی، شخص ثالث

همچنین ماده ۱۳۲ همان قانون با اعمال قاعده لاضرر مالک را با شرایطی از ضرر رساندن به همسایه بر حذر می‌دارد.

قانون مسئولیت مدنی: با تصویب قانون مسئولیت مدنی در سال ۱۳۳۹ مسئولیت بر مبنای تقصیر استوار گردید، لذا هرکس به دیگری ضرر بزند باید آن را جبران کند، مگر در مواردی که اضرار به غیر، به حکم قانون باشد یا ضرری که به شخص وارد آمده است، ناروا و نامتعارف جلوه نکند کاتوزیان، ۱۳۸۹، ۱۳).

سایر قوانین: قانون مجازات اسلامی: مواد ۳۱۶ الی ۳۶۲، قانون ایمنی راه‌ها و راه‌آهن: ماده ۴، قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی مصوب ۱۳۸۹: تبصره ۳ ماده ۱۴ و ماده ۲۶، قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان: مواد ۱۸ و ۱۹، ماده ۱ قانون بیمه اجباری: مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث مسئولیتی مبتنی بر تقصیر پیش‌بینی نشده، بلکه مسئولیت مقرر در این ماده مبتنی بر استفاده از این وسایل بوده و مسئولیت آنها مفروض است، به این معنی که اگر مقصر هم محسوب نشوند باز هم باید از عهده خسارات وارده بر آیند، لذا مسئولیت مدنی زمانی تحقق می‌یابد که به یک شخص زیان وارد گردد و این شخص خواه حقیقی و خواه حقوقی می‌تواند باشد و هدف از مسئولیت مدنی، جبران ضرر زیان‌دیده است (بهرامی احمدی، ۱۳۸۸، ۲۹). اگر بواسطه خرید و فروش فاکتور صوری ضرر و زیانی وارد گردد به موجب مقررات

هم (زیان‌دیده بازتابی) متحمل ضرر می‌شود (بادینی، ۱۳۹۰، ۶۲). جایی که شخص فرصت دارد تا منفعتی را در آینده تحصیل نماید و تقصیر دیگری باعث می‌شود این فرصت از بین برود، مانند فرصت برنده شدن در مسابقه و به دست آوردن جایزه یا فرصت شرکت در کنکور و قبول شدن در دانشگاه یا فرصت تجدید نظرخواهی و نقض حکم بدوی که در اثر تقصیر وکیل و تأخیر در دادن دادخواست تجدید نظرخواهی این فرصت از دست می‌رود، نفس فرصت دارای ارزش است و عرفاً برای برخورداری از آن بها پرداخت می‌شود لذا از دست دادن آن نوعی ضرر مسلم است و باید جبران شود و این ضرر ماهیتاً با زیان نهایی متفاوت است (تقی‌زاده، ۱۳۹۱، ۷۴).

۵-۲-۵. منابع مسئولیت مدنی ناشی از فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری

در خصوص مسئولیت مدنی فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری، مقررات قانونی و قواعد فقهی حقوقی قابل استناد می‌باشد که در این قسمت به آنها اشاره می‌شود:

۵-۲-۱. مقررات قانونی

در حقوق ایران قوانین مرتبط با مسئولیت مدنی که به صورت پراکنده در قوانین مختلف مطرح گردیده شامل این قوانین می‌باشد:

قانون مدنی: به موجب مواد ۳۰۷ و ۳۲۵ قانون مدنی ورود هر نوع زیان چه مادی و چه معنوی پیش‌بینی شده که موجب ضمان می‌باشد و

قانونی عاملین ورود ضرر و زیان مکلف به جبران خسارت وارده می‌باشند.

۵-۵-۲-۲. قواعد فقهی حقوقی

۵-۵-۲-۱. قاعده تسبیب

یکی از قواعد فقهی و حقوقی است که در آن عمل شخص مستقیماً و مباشرتاً مال دیگری را از بین نمی‌برد بلکه رابطه بین عمل شخص و تلف مال به این گونه است که اگر آن عمل واقع نشود تلف مال نیز اتفاق نمی‌افتد. تسبیب نوعی از اتلاف است که عمل مسبب مع‌الواسطه سبب می‌شود که مال غیر از بین برود. برای مثال: اگر شخصی مال منقول و یا غیرمنقول دیگری را مباشرتاً آتش بزند یا حیوان متعلق به دیگری را بکشد متلف است اما اگر در مسیر عموم چاهی حفر کند و حیوان متعلق به دیگری در آن بیفتد و بمیرد مسبب است (محقق داماد، ۱۳۹۰، ۱۱۸). در مورد مستندات این قاعده خبری است که در این باره وارد شده است: زراره می‌گوید به حضرت صادق (ع) عرض کردم حکم کسی که چاهی در غیر ملک خویش حفر کند و عابری در حین عبور در آن بیفتد چیست؟ حضرت (ع) فرمود: بر حفرکننده چاه ضمان است زیرا هرکس چاهی در غیر ملک خود حفر کند ضامن است (محقق داماد، ۱۳۹۰، ۱۱۹).

بنابراین در صورتی که عاملین ورود ضرر و زیان، اموال دیگری را به طور مستقیم تلف نکنند ولی وسایل تلف کردن را مهیا کنند کار آنها اتلاف به تسبیب است و مسئول خسارتی می‌باشند که از این راه به بار آمده است، بر اساس این قاعده هم اثبات

تقصیر و هم انتساب ضرر به عاملین ورود ضرر و زیان در آن شرط است و این بر عهده زیان‌دیده می‌باشد که باید اثبات نماید عاملین ورود ضرر و زیان احتیاط‌های لازم را انجام نداده‌اند، بر اساس این قاعده، ضرر ممکن است با فعل یا ترک فعل وارد گردد، لذا چنانچه با خرید و فروش فاکتور صوری، خسارتی به شرکت تجاری و یا دیگری وارد گردد عاملین ورود ضرر و زیان در قبال خسارت وارده مسئولیت مدنی داشته و بایستی جبران خسارت نمایند و اگر نتوان تقصیر عاملین ورود ضرر و زیان را در ایجاد خسارت وارده اثبات نمود نمی‌توان بر مبنای قاعده تسبیب فرض ضمان نمود.

۵-۵-۲-۲. قاعده اتلاف

قاعده اتلاف یکی از قواعد فقهی است که در مورد مبنای ضمان از آن استفاده می‌گردد مفاد این قاعده عبارت «من أتلف مال الغير فهو له ضامن» می‌باشد و معنای آن این است که هرگاه کسی مال دیگری یا منابع مترتب بر آن را بدون اذن صاحبش تلف کند، در برابر صاحب آن ضامن و مسئول است، خواه تلف از روی علم و قصد باشد یا نه (مکارم شیرازی، ۱۴۲۵، ۱۹). بنابراین اتلاف از عناوین مسئولیت بدون تقصیر است و شامل تقصیر از روی جهل و غفلت نیز می‌گردد و شمولیت این قاعده درباره عمد و غیرعمد است زیرا حکم وضعی ضمان اختصاص به حالت عمد نداشته و شامل موارد شبه عمد و خطا هم می‌شود و همین وضعیت درباره تلف مال هم صورت می‌پذیرد و تلف را به هر صورتی که باشد باید موجب ضمان دانست (مکارم

این مورد فرض ضمان نمود، اگرچه به موجب این قاعده تقصیر شرط نیست اما قابلیت انتساب شرط است. بنابراین به موجب این قاعده چنانچه بتوان فعل موجب ضرر را به خریداران و فروشندگان فاکتور صوری انتساب داد آنها مسئول جبران خسارت وارده می‌باشند حتی اگر تقصیری نیز متوجه آنها نباشد.

۵-۵-۲-۲-۳. قاعده لاضرر

با استناد به قاعده لاضرر مسئولیت مدنی و ضمان در مواردی که سبب خسارت وارده به موسسه تجاری، خرید و یا فروش فاکتور صوری باشد قابل اثبات می‌باشد، اکثر فقهای امامیه معتقد هستند که قاعده لاضرر توان اثبات ضمان را ندارد و نمی‌تواند به عنوان یکی از موجبات ضمان مورد استناد قرار گیرد و کاربرد این قاعده را در نفی حکم ضرری می‌دانند، نه اثبات ضمان، مرحوم نائینی از جمله فقهای است که معتقد است قاعده لاضرر تنها نفی حکم ضرری می‌کند و اثبات حکم نمی‌کند (غروی نائینی، ۱۳۷۳، ۲۲۰) اما شهید ثانی معتقد است که با استناد به این قاعده می‌توان حکم به ضمان واردکننده زیان داد (شهید ثانی، ۱۳۱۶، ۲۷۹). بنابراین اگر ضرر و زیانی برای شخصی پیش آید، با استناد به این قاعده، ورود ضرر و زیان نفی می‌شود و چنانچه ضرر و زیان از مصادیق اتلاف و تسبیب باشد، به موجب قواعد اتلاف و تسبیب حکم به جبران ضرر و زیان داده می‌شود، و چنانچه از مصادیق موارد ذکر شده

شیرازی، ۱۴۲۵، ۲۰). به موجب این قاعده در بوجود آمدن نوع ضمان عنصر عمد و قصد دخالت نداشته و هر کسی که موجب تلف مال دیگری گردد اعم از اینکه عمدی مرتکب شده باشد یا بدون قصد و عمد، ضامن است رکن ضمان مورد بحث، تحقق مفهوم اتلاف است، لذا اگر مال در دست شخص به علل سماوی تلف شود نمی‌توان عمل اتلاف را به وی انتساب داد و ضمان محقق نمی‌شود لذا مقصود از عمد و قصد اراده و عزم درباره اتلاف و تعهد به اضرار به غیر است (محقق داماد، ۱۳۸۴، ۱۵۱).

هرکس در جامعه حق دارد که سالم و ایمن زندگی کند و از اموال خود سود برد این حق به وسیله قوانین حمایت شده است و ضمانت اجرای این حمایت، مسئولیت مدنی متجاوز است، همه وظیفه دارند که به حقوق دیگران احترام بگذارند و ایمنی سایرین را به خطر نیندازند همین که حقی از بین برود باید به وسیله تلف‌کننده آن جبران شود (کاتوزیان، ۱۳۸۹، ۱۹۷). بنابراین چنانچه خرید و یا فروش فاکتور صوری سبب ورود خسارت به موسسه تجاری گردد به موجب این قاعده چون اتلاف از عناوین مسئولیت بدون تقصیر است و شامل تقصیر از روی جهل و غفلت نیز می‌گردد و شمولیت این قاعده درباره عمد و غیرعمد است، لذا ضرر و زیانی که به واسطه این موضوع به موسسه تجاری وارد می‌گردد بایستی جبران شود و عاملین ورود ضرر و زیان به موسسه در قبال خسارت وارده مسئولیت مدنی خواهند داشت و چنانچه انتساب ضرر اثبات نگردد نمی‌توان بر مبنای این قاعده در

ارزش افزوده که در هنگام فروش از مشتری اخذ نموده‌اند) را تصاحب می‌نمایند، سازمان امور مالیاتی زمانی که از این اقدام مدیران مطلع می‌گردد علاوه بر اعلام نام شرکت به عنوان مؤدی فاقد اعتبار در سامانه مالیاتی، دادخواستی نیز به مرجع قضایی جهت پیگیری موضوع از طریق قانونی تسلیم می‌نماید (تبصره ۲ ماده ۲۷۴ قانون مالیات‌های مستقیم) با صدور حکم توسط دادگاه برای شرکت تجاری، خسارات مادی، معنوی و اقتصادی ممکن است به شرکت وارد گردد که این مباحث به طور مفصل در بخش خسارات و مسئولیت مدنی توضیح داده شده است و بیان گردید که شرکت چه ضرر و زیانی ممکن است متحمل گردد و بواسطه اقدام مدیران چه آسیبی ممکن است به شرکت وارد شود.

در بحث فروش فاکتور صوری توسط مدیران شرکت تجاری نیز آسیبی که ممکن است به شرکت وارد گردد در بحث خسارت و مسئولیت مدنی بیان گردید و گفته شد که شرکت از بابت فروش فاکتور صوری چه آسیبهایی خواهد دید.

۲- سهامداران، حقوق بگیران شرکت و اشخاص ثالث

زمانی که شرکت به موجب حکم دادگاه از صدور برخی از اسناد تجاری و یا از انجام یک یا چند فعالیت شغلی ممنوع می‌گردد این ممنوعیت باعث کاهش فعالیت شرکت و نهایتاً باعث کاهش سود شرکت و زیان دیدن سهامداران و حقوق بگیران شرکت می‌گردد (ماده ۲۷۵ قانون مالیات‌های مستقیم).

نباشد و ضرر و زیانی متوجه کسی شود، با استناد به این قاعده می‌توان حکم به جبران خسارت داد. در واقع مسئولیت مدنی تنها الزام به جبران خسارت پولی نیست، دستور دادگاه برای جلوگیری از ورود خسارت در آینده و رفع تجاوز از حقوق خواهان هم جزو ضمانت اجراهای آن است (بادینی، ۱۳۸۴، ۶۲۰). پس هرگاه به واسطه خرید و یا فروش فاکتور صوری ضرر و زیانی به موسسه تجاری وارد گردد با استناد به این قاعده علاوه بر نفی حکم ضرری، در مواقع ضرر اثبات حکم نیز می‌توان کرد، حتی در برخی موارد علاوه بر خریداران و فروشندگان فاکتور صوری مدیران موسسه تجاری نیز مسئولیت مدنی خواهند داشت، زیرا اگر وظیفه‌ای بر عهده مدیران موسسه تجاری باشد آنها نه تنها مسئول آثار کارهایی می‌باشند که در ارتباط با مسئولیت خود انجام می‌دهد، بلکه مسئول ترک فعل‌های خود نیز می‌باشند و این مسئولیت مورد قبول همه نظام‌های حقوقی است.

۵-۶. اشخاص آسیب‌دیده ناشی از فرار

مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری

فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری توسط مدیران شرکت‌های تجاری ممکن است باعث ورود ضرر و زیان به اشخاص زیر گردد:

۱- شرکت تجاری

فرض کنیم مدیران شرکت تجاری بنا به تصمیم خود و یا با مصوبه هیات مدیره و یا مجمع عمومی اقدام به خرید فاکتور صوری می‌نمایند و با ثبت آن در دفاتر شرکت، وجوه متعلق به دولت (مالیات بر

تشکیل پرونده فرار مالیاتی شرکت در مراجع قضایی و محکوم شدن به مجازات ممنوعیت از انجام یک یا چند فعالیت شغلی و یا ممنوعیت از صدور برخی از اسناد تجاری، آسیبی است که ممکن است علاوه بر سهامداران و حقوق بگیران به اشخاص ثالث نیز تحمیل گردد. مصداق آن زمانی است که شرکت با شخص ثالث قراردادی منعقد نموده و از طرف مرجع قضایی از انجام آن ممنوع گردیده است (بند ۱ ماده ۲۷۵ قانون مالیات‌های مستقیم). و این ممنوعیت باعث ایجاد ضرر و زیان به سهامداران، حقوق بگیران و اشخاص ثالث گردد.

۵-۷. اشخاص مسئول در خصوص فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری

اگر فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری ناشی از اقدام مدیر یا مدیران شرکت تجاری باشد در قبال خسارت وارده مسئولیت مدنی خواهند داشت، با این توضیح که خریدی که در واقع صورت نگرفته در دفاتر شرکت به عنوان خرید ثبت گردد و همچنین مالیات و عوارضی که بابت خرید پرداخت نشده در دفاتر شرکت به عنوان اعتبار مالیاتی ثبت گردد، علاوه بر اینکه این اقدام مدیران جرم مالیاتی محسوب می‌گردد (بند ۱ ماده ۲۷۴ قانون مالیات‌های مستقیم) در قبال ضرر و زیان وارده نیز مسئولیت مدنی خواهند داشت (ماده یک قانون مسئولیت مدنی). چنانچه مدیر یا مدیران شرکت برای فرار مالیاتی اقدام به خرید و فروش فاکتور صوری نمایند، در قبال اشخاصی که از این اقدام دچار ضرر و زیان شده‌اند مسئولیت مدنی

داشته و بایستی جبران خسارت نمایند، زیرا هرکس بدون مجوز قانونی... موجب ضرر مادی یا معنوی دیگری شود مسؤول جبران خسارت ناشی از عمل خود می‌باشد (کاتوزیان، ۱۳۸۹، ۲۴۶). یکی از ارکان ایجاد مسئولیت مدنی وجود ضرر می‌باشد ضرر مادی شامل از بین رفتن مال موجود (خسارت مثبت) و تفویت منافع (خسارت منفی) می‌باشد، برای اینکه مسئولیت مدنی ایجاد گردد باید به کسی زیانی وارد شود و اگر زیانی در کار نباشد مسئولیتی نیز به بار نمی‌آید. هر جا که نقصی در اموال ایجاد شود یا منفعت مسلمی از دست برود یا به سلامت و حیثیت و عواطف شخص لطمه‌ای وارد آید می‌گویند ضرری به بار آمده است (کاتوزیان، ۱۳۸۹، ۲۴۲). مسئولیت مدیران در اینجا نوعی از مسئولیت قهری و قانونی است که به علت تخلف از تکالیف قانونی و عرفی به وجود می‌آید و با تحقق سه رکن مسئولیت مدنی (وجود ضرر، فعل زیانبار و رابطه علیت بین ضرر و فعل زیانبار مدیر یا مدیران) مسئولیت مدنی ایجاد و مدیر یا مدیران مکلف به جبران خسارت وارده می‌باشند (دمیر چیلی، ۱۳۸۶، ۲۰۸).

چنانچه فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری ناشی از اقدام مدیر نبوده، بلکه تصمیم مجمع عمومی و یا تصمیم هیات مدیره باشد، در اینجا مدیر و یا مدیران شرکت در قبال خسارت وارده مسئولیت مدنی نداشته و جبران ضرر و زیان به عهده افرادی می‌باشد که دستور آن را صادر کرده‌اند، زیرا مدیر شرکت صرفاً اجراکننده تصمیمات مجمع و هیات مدیره بوده و مسئولیتی

مرتکبان جرائم نزد مراجع قضایی از طریق دادستانی انتظامی مالیاتی و سایر مراجع قانونی صورت می‌پذیرد (تبصره ۲ ماده ۲۷۴ قانون مالیات‌های مستقیم). زیرا خریدار با تحویل فاکتور صوری، در واقع نه کالایی خریداری نموده و نه مالیات و عوارضی بابت خرید فاکتور پرداخته، لیکن مدیران شرکت این گونه فاکتور را ثبت دفاتر شرکت می‌نمایند که این عمل از نظر مالیاتی جرم تلقی می‌گردد (بند یک ماده ۲۷۴ قانون مالیات‌های مستقیم).

۵-۸-۲. رویه قضایی

از ابتدای اجرای اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم مصوب سال ۱۳۹۴ و جرم انگاشتن تنظیم دفاتر، اسناد و مدارک خلاف واقع و استناد به آن که مصداق این جرم، ثبت مالیات بر ارزش افزوده فاکتور صوری در دفاتر قانونی می‌باشد، پرونده‌های متعددی نیز با شکایت سازمان امور مالیاتی در مراجع قضایی راجع به این موضوع تشکیل شده است، زیرا فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری علاوه بر ایجاد اخلاف در نظم اقتصادی، باعث ورود ضرر و زیان علاوه بر سایر اشخاص، به دولت نیز می‌گردد در حقوق موضوعه ایران در خصوص ضرر و زیان ناشی از فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری خصوصاً ضرر اقتصادی نص خاصی وجود ندارد و رویه قضایی مشخصی هم در این زمینه موجود نیست، طرح مسأله ضرر اقتصادی در حقوق ما تازگی دارد و از این جهت در پذیرش آن تردید شده است. در

متوجه آنان نخواهد بود که در اینجا مجمع عمومی و هیات مدیره حسب مورد مسئول جبران ضرر و زیان وارده می‌باشند و در قبال خسارت وارده مسئولیت مدنی خواهند داشت و دادگاه حدود مسئولیت هر یک از مدیران را برای جبران خسارت تعیین خواهد نمود (ماده ۱۴۲ لایحه قانون تجارت).

چنانچه فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری ناشی از اقدام مدیر یا مدیران نبوده بلکه انجام این عمل توسط کارمند یا کارمندان مالی شرکت صورت گیرد، در اینجا نیز مسئولیت مدنی مدیران مطرح می‌باشد، (مسئولیت مدنی ناشی از فعل غیر) برای اینکه شخص نسبت به رفتار کسانی که با نظارت و هدایت او به کاری می‌پردازند یا به حکم قانون به او سپرده شده‌اند احساس مسئولیت کند و در بازرسی خود اهمال نرزد، قانون گاه او را مسئول کارهای زیر دستان خود می‌سازد؛ چنانکه مسئولیت ولی و قیم نسبت به اعمال کودکان و مسئولیت کارفرما نسبت به خسارتی که کارگران به دیگران می‌زنند از این گونه است (کاتوزیان، ۱۳۸۹، ۴۳۲).

۵-۸. رویه جاری در خصوص فرار مالیاتی از

طریق خرید و فروش فاکتور صوری

۵-۸-۱. رویه اداری

اگر مدیر یا مدیران یک شرکت تجاری برای فرار از پرداخت مالیات اقدام به خرید و فروش فاکتور صوری نمایند این اقدام مدیران جرم مالیاتی محسوب شده و اقامه دعوی و اعلام جرم علیه

شمارش علل این عدم پذیرش به دلایلی چون مسلم نبودن ضرر و عدم وجود رابطه سببیت اشاره شده است (جعفری مجد، ۱۳۹۱، ۱۱۹). با این حال چنانکه برخی از نویسندگان اشاره کرده‌اند در همه فروضی که به دلایل اخیر نسبت به خسارت نهایی که وارد شده است قائل به عدم جبران هستیم می‌توان نسبت به نفس از دست رفتن فرصت به عنوان یک ضرر و خسارت مستقل قائل به جبران شد. فرضی که در آن هیچ یک از اشکالات عدم مسلم بودن یا عدم وجود رابطه سببیت موضوعیت پیدا نمی‌کند (کاظمی، ۱۳۸۰، ۲۲۱). وضعیت نظام حقوقی ایران نسبت به قابلیت جبران مصادیق ضرر ناشی از فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری خصوصاً ضرر اقتصادی که تحت قلمرو تئوری از دست رفتن فرصت مورد بررسی قرار می‌گیرد تا حدودی مبهم است از طرفی موضع آن نسبت به مفهوم عدم النفع مسلم به گونه‌ای مورد تردید است و از طرفی در حوزه قابلیت جبران هزینه از دست دادن فرصت اجتناب از ضرر، رویه قضایی از خود انعطاف ناپذیری شدیدی نشان می‌دهد (جعفری مجد، ۱۳۹۱، ۱۲۰).

۶. نتیجه‌گیری

فرار مالیاتی شرکت‌های تجاری توسط مدیران به روش‌های مختلف ممکن است صورت گیرد: ۱- زمانی که مدیران شرکت اظهارنامه مالیاتی را در موعد مقرر ثبت سامانه مالیاتی نموده لیکن قسمتی از درآمد شرکت را در اظهارنامه اعلام ننمایند. (کتمان قسمتی از درآمد) ۲- زمانی که شرکت

تجاری به فعالیت اشتغال داشته و بدون داشتن پرونده مالیاتی، میزان درآمد شرکت به موجب اظهارنامه در سامانه مالیاتی ثبت نگردد (کتمان تمام درآمد). ۳- زمانی که مدیران شرکت تجاری با سندسازی و ثبت آن اسناد در دفاتر قانونی، درآمد شرکت را کمتر و یا هزینه‌های شرکت را بیشتر اعلام می‌نمایند، یکی از این نوع سندسازی‌ها، خرید و فروش فاکتور صوری می‌باشد. مالیات و عوارض موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده که مؤدی مالیاتی در هنگام فروش کالا و یا ارائه خدمت از خریدار اخذ می‌نماید بایستی به حساب سازمان امور مالیاتی واریز گردد، مگر در مواردی که مالیات و عوارض خرید مشمول، پرداخت نموده باشند که در این صورت تفاوت مالیات و عوارض اخذ شده و پرداخت شده به حساب سازمان مذکور واریز می‌گردد، برخی از مدیران شرکت‌های تجاری برای فرار از پرداخت مالیات و عوارض اخذ شده، اقدام به خرید و فروش فاکتور صوری نموده و با ثبت آن در دفاتر قانونی شرکت تجاری، وجوه متعلق به دولت و شهرداری‌ها (مالیات و عوارض اخذ شده از خریداران) را تصاحب می‌نمایند.

ماهیت حقوقی این اقدام برای شرکت‌های تجاری، علاوه بر مجازات تعیین شده در قوانین مالیاتی، می‌تواند مشمول عنوان جرم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی نیز گردد. مجازات تعیین شده در قوانین مالیاتی این است که اگر شرکت تجاری دفاتر، اسناد و مدارک خلاف واقع تنظیم و به آن استناد کند و همچنین اگر به تکالیف قانونی مربوط

به مالیات بر ارزش افزوده در رابطه با وصول و ایصال آن به سازمان امور مالیاتی در مواعد قانونی تعیین شده عمل ننماید، شرکت برای مدت شش ماه تا دو سال از یک یا چند فعالیت شغلی و یا اصدار برخی از اسناد تجاری ممنوع می‌گردد. زمانی که شرکت به منظور فرار مالیاتی، فاکتور صوری خریداری و ثبت دفاتر می‌نماید در واقع دفاتر و اسناد شرکت خلاف واقع تنظیم شده و به مجازات مقرر محکوم می‌گردد، که اعلام جرم و اقامه دعوی علیه مرتکبان جرائم نزد مراجع قضایی از طریق دادستانی انتظامی مالیاتی و سایر مراجع قانونی صورت می‌پذیرد. با توجه به اینکه برخی از اشخاص حقیقی و کلیه اشخاص حقوقی فعال اعم از دولتی و غیردولتی، مشمول فراخوان هشت مرحله نظام مالیات بر ارزش افزوده قرار گرفته‌اند، لذا هر شخص به موجب اصل تساوی مجازات‌ها بطور مساوی در مقابل قانون مسئول بوده و در صورت ارتکاب جرم مجازات می‌شوند و شخصیت مرتکب جرم در ماهیت جرم تأثیری ندارد. فرار مالیاتی از طریق فروش فاکتور صوری نیز شریک در جرم محسوب و معاون جرم بوده و به مجازات مقرر در مواد ۱۲۵-۱۲۶ و ۱۲۷ قانون مجازات اسلامی محکوم خواهد شد.

با فرار مالیاتی مدیران شرکت‌های تجاری به واسطه خرید و فروش فاکتور صوری، بحث ورود ضرر و زیان علاوه بر شرکت، به سهامداران، حقوق بگیران و اشخاص ثالث نیز مطرح می‌گردد، ممنوعیت فعالیت شرکت برای مدت شش ماه تا دو سال از یک یا چند فعالیت شغلی و همچنین ممنوعیت از

اصدار برخی از اسناد تجاری توسط شرکت که در قوانین مالیاتی به آنها اشاره گردیده، اینها ضرر و زیانی است که به شرکت تجاری و اشخاص دیگر وارد می‌گردد، زمانی که شرکت نتواند به فعالیت خود ادامه دهد و یا اینکه نتواند برخی از اسناد تجاری را صادر کند، فعالیت شرکت کاهش و باعث کاهش سود شرکت و زیان دیدن سهامداران و حقوق بگیران می‌گردد، علاوه بر شرکت، سهامداران و حقوق بگیران، اشخاص ثالث نیز ممکن است دچار ضرر و زیان گردند. زمانی که شرکت تجاری برای تضمین حسن انجام کار نتواند سند تجاری صادر نماید، ممکن است فرصت انعقاد قرارداد را از دست داده و شرکت دچار ضرر اقتصادی (تفویت منفعت) گردد و همچنین تشکیل پرونده در مراجع قضایی به علت جرم صورت گرفته و اعلام نام شرکت در سامانه مؤدیان فاقد اعتبار و اعلام این موضوع که اگر اشخاص حقیقی یا حقوقی از این شرکت‌ها خریدی داشته باشند، مالیات و عوارض پرداخت شده به عنوان اعتبار مالیاتی از آنها پذیرفته نخواهد شد، این موضوع علاوه بر ضرر و زیان مادی که به شرکت وارد می‌گردد، باعث لطمه به حیثیت و اعتبار شرکت و مخدوش شدن شهرت تجاری آن نیز می‌گردد (ضرر معنوی) زیرا اعتبار شرکت یک سرمایه تجاری تلقی می‌گردد و همچنین از دست دادن فرصت‌ها و موقعیت‌های کاری (ماده ۲۷۵ قانون مالیات‌های مستقیم) نیز ضرر اقتصادی است که به شرکت وارد می‌گردد. بنابراین مدیران شرکت تجاری در قبال خسارت وارده مسئولیت مدنی داشته و باید ضرر و زیان

۸. سهم نویسندگان

این مقاله توسط نویسنده مسئول تنظیم و نویسندگان به صورت برابر و مشترک مقاله را به رشته تحریر درآورده‌اند.

۹. تضاد منافع

در این مقاله تضاد منافی وجود ندارد.

وارد را جبران نمایند. تشریح و بیان ضرر و زیان مادی، معنوی و اقتصادی وارده توسط مدیران شرکت‌های تجاری که در قسمت‌های مربوطه توضیح داده شده است و همچنین جبران ضرر و زیان وارده می‌تواند در کاهش وقوع جرم فرار مالیاتی تأثیرگذار باشد، به عنوان مثال پرداخت جریمه‌های مالیاتی (ضرر مادی) توسط مدیران شرکت‌های تجاری که در برخی موارد رقم آن میلیاردی می‌باشد عامل مهمی در کاهش وقوع جرم فرار مالیاتی می‌باشد و یا اقامه دعوی در مراجع قضایی بر علیه مدیران شرکت در خصوص ضرر و زیان معنوی و اقتصادی وارده و صدور حکم توسط قاضی و تعیین ضرر و زیان وارده، می‌تواند عامل مهمی باشد در جلوگیری از وقوع جرم فرار مالیاتی.

با توجه به مطالب گفته شده اختصاص مواد قانونی و تعیین مجازات به صورت شفاف برای اشخاصی که اقدام به فرار مالیاتی از طریق خرید و فروش فاکتور صوری می‌نمایند ضروری به نظر می‌رسد، زیرا این موضوع علاوه بر اینکه به نظم اقتصادی اخلال وارد می‌نماید، ممکن است باعث ورود ضرر و زیان به دولت، شرکت تجاری، سهامداران، حقوق بگیران شرکت و در برخی موارد اشخاص ثالث نیز گردد.

۷. تقدیر و تشکر

از تمامی کسانی که در نگارش مقاله حاضر تلاش کرده‌اند، تشکر می‌کنم.

منابع

- عاملی (شهید ثانی)، زین الدین بن علی، الروضه البهیه فی شرح اللمعه الدمشقیه، جلد دوم، قم، انتشارات داور، ۱۳۱۶.
- عاملی (شهید ثانی)، زین الدین بن علی، الروضه البهیه فی شرح اللمعه الدمشقیه، جلد دوم، قم، انتشارات داور، ۱۳۱۶.
- عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، تهران، انتشارات امیر کبیر، ۱۳۶۱.
- غروی نائینی، میرزا محمد حسین، منیه الطالب فی حاشیه مکاسب، جلد دوم، تهران، مطبعه حیدری، ۱۳۷۳.
- قاسم‌زاده، مرتضی، الزام‌ها و مسئولیت مدنی بدون قرارداد، تهران، نشر میزان، ۱۳۸۸.
- قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب مجلس شورای اسلامی ۱۳۸۷/۲/۱
- قانون مالیات‌های مستقیم مصوب مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۹۴
- قانون مجازات اسلامی مصوب مجلس شورای اسلامی ۱۳۹۲/۲/۱
- کاتوزیان، ناصر، حقوق مدنی (ضمان قهری - مسئولیت مدنی) تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۹.
- کاظمی، محمود، «نظریه از دست رفتن فرصت در مسئولیت مدنی»، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، شماره پنجاه و سوم، ۱۳۸۰.
- محقق داماد، سید مصطفی، قواعد فقه در بخش مدنی، جلد اول، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۸۴.
- محقق داماد، سید مصطفی، قواعد فقه، مرکز نشر علوم اسلامی، ۱۳۹۰.
- بادینی، حسن، فلسفه مسئولیت مدنی، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۴.
- بادینی، حسن، «بررسی تطبیقی قابلیت جبران ضرر اقتصادی در مسئولیت مدنی»، فصلنامه حقوق، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره چهل و یکم، شماره یکم، ۱۳۹۰.
- بهرامی احمدی، حمید، مسئولیت مدنی، تهران، نشر میزان، ۱۳۸۸.
- تقی‌زاده، ابراهیم، هاشمی، سید احمد علی، مسئولیت مدنی ضمان قهری، تهران، دانشگاه پیام نور، ۱۳۹۱.
- جر، خلیل، فرهنگ عربی به فارسی لاروس، جلد اول، ترجمه سید حمید طبیبیان، تهران، انتشارات امیر کبیر، ۱۳۷۵.
- جعفری لنگرودی، محمد جعفر، ترمینولوژی حقوق، تهران، انتشارات گنج دانش، ۱۳۷۲.
- جعفری مجد، محمد، حسینی، سید یاسر، «جبران ضرر اقتصادی محض»، پژوهشنامه اندیشه‌های حقوقی، ۱۳۹۱.
- حبیب‌زاده، محمد جعفر، «تحلیل جرم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی»، مجله نظارت و بازرسی، پیاپی ششم، ۱۳۸۷.
- دمیر چیلی، محمد، حاتمی، علی، قرایی، محسن، قانون تجارت در نظم حقوق کنونی، تهران، انتشارات میثاق عدالت، ۱۳۸۶.

- معین، محمد، فرهنگ فارسی، تهران، انتشارات
امیر کبیر، ۱۳۷۱.

- مکارم شیرازی، ناصر، القواعد الفقهیه، جلد دوم،
قم، مدرسه الامام علی بن ابی طالب، ۱۴۲۵.

منابع لاتین

- Nittingling, Johann, Personality Rights, In
Elgar Encyclopedia of Comparative, edited
by Jan M. Smits, Edward Elgar, 2006.

Civil liability for tax evasion of business managers with a factitive invoices from the perspective of jurisprudence and law

Alireza Rezaei¹, Mohammad Bagher Amerinia^{2*}, Mehran Jafari³

1. PhD Student in Private Law, Yasouj Branch, Islamic Azad University, Yasouj, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Law, Yasouj Branch, Islamic Azad University, Yasouj, Iran.
3. Assistant Professor, Department of Law, Yasouj Branch, Islamic Azad University, Yasouj, Iran.

ARTICLE INFORMATION

Article Type: Original Research

Pages: 93-115

Article history:

Received: 17 Apr 2021

Edition: 19 Jun 2021

Accepted: 29 Aug 2021

Published online: 26 Sep 2021

Keywords:

Civil Liability of Managers,
The Crime of Tax Evasion,
Factitive Invoice, Possession
of State Property, Remedy.

Corresponding Author:

Mohammad Bagher Amerinia

Address:

Department of Law, Yasouj
Branch, Islamic Azad
University, Yasouj, Iran.

Orchid Code:

0000-0002-1896-4292

Tel:

09171132007

Email:

mohamadamerinia@gmail.com

ABSTRACT

Background and Aim: With the implementation of the VAT law from the second half of 2008, the purchase and sale of face invoices for tax evasion was also used by some managers of commercial companies, which in addition to being a crime in tax laws, It can also be considered as an example of illegal seizure of government funds and property and can be pursued through judicial authorities, and if this action also leads to damage, the damage can be claimed. What is at issue in this article is the civil liability of the managers of commercial companies who buy and sell factitive invoices in order to avoid paying taxes.

Materials and Methods: This research has been collected using data collected from various sources, including books, articles, scientific, specialized and reputable scientific sites, and taking notes from them on a theoretical (analytical and descriptive) basis.

Ethical considerations: In all stages of writing the present study, while respecting the originality of the texts, honesty and trustworthiness have been observed.

Results: If the managers of commercial companies buy or sell formal invoices in order to avoid paying taxes and this action causes material, moral and economic losses to the commercial company, employees, shareholders and third parties, this The act is considered a crime and according to the general rules of civil liability as well as jurisprudential rules, the importers of damages to the injured parties have civil liability and are required to compensate the damages.

Conclusion: Some managers of commercial companies to avoid paying taxes, buy and sell formal invoices, this action in addition to being a crime in tax laws that penalize the company from one or more business activities or ban on issuance Some commercial documents, for a period of six months to two years, can also be subject to the illegal seizure of government funds and property. With the filing of a lawsuit by the Tax Affairs Organization in the judicial authorities and the issuance of a court ruling, the material, moral and economic losses that may be incurred include: payment of tax penalties, damage to the reputation, credibility and reputation of the company, announcing the company as Modi has no credit in the tax system and the company is banned from some activities. Therefore, the damage caused by the perpetrators of losses can be claimed. The civil liability of such managers can be justified from the perspective of general rules of civil liability as well as jurisprudential rules such as the rule of causation, loss and no harm.

Cite this article as:

Rezaei AR, Amerinia MB, Jafari M. Civil liability for tax evasion of business managers with a factitive invoices from the perspective of jurisprudence and law. *Economic Jurisprudence Studies*. 2021; 3(3): 93-115.